

Posudek na disertační práci

Daniel Nemrava:

El exilio y la identidad en la narrativa argentina contemporánea

Doktorand si zvolil téma velmi aktuální, jež těsně propojuje politickou mašinerii diktátorského režimu v Argentině (období 1976-1983) s celkovou kulturní a tudíž i literární tvorbou v této zemi. Práce tedy mapuje literární období poměrně nové, aktuální, jehož analýza představuje vždy značné riziko, neboť neuplynula dostatečně dlouhá doba, aby odstup od literární analýzy byl dostatečně objektivní.

Klíčovým momentem disertační práce je hledání identity, problém vykořenění osobnosti díky politickým intervencím vládnoucího režimu a jeho odraz na literární tvorbu. Nemrava se pokouší postihnout potenciální lidské trauma odcizení z různých aspektů: narratologické, psychoanalytické, tropologické, mytologické a filosofické.

Filosofický rámec ve druhé kapitole je zaměřen hlavně na analýzu času, prostoru a existenci bytí v ontologickém slova smyslu s tím, že se zdůrazňuje výlučný charakter argentinské literatury v kontextu hispanoamerické literární tvorby. Tato výlučnost spočívá v převažující orientaci argentinských spisovatelů na problematiku identity a její existenciální rozměr. Tento základní rozměr literárního výrazu argentinských autorů vychází z daného historicko-politického podhoubí země. Zde se naskýtá řada otázek: např. tato výlučnost znamená, že ostatní hispanoamerické země neprocházely obdobným vývojovým procesem neautentičnosti, exilovými etapami atd.? Pro demonstraci uvedených tří modalit byly vybrány odkazy na Borgese, Arltu aj., i na romány di Benedetta a Héctora Tizóna, které údajně do hloubky interpretují tzv. interní exil. Pocit nedostatečného historického ukotvení, které tak často zdůrazňuje Dan Nemrava, nemá paralelu např. v obdobném historickém kontextu Severní Ameriky?

V oddílu třetím se doktorand zabývá pluralitou hlasů, mýtem a alegorizací v souvislosti s teorií Sigmunda Freuda ve spise Nespokojenost v kultuře. Zdůrazňuje pak lingvistický problém, který vzniká v okamžiku realizace převodu svých zkušeností praktických, dochází-li ke ztrátě milovaného objektu (viz kniha Truchlení a melancholie od S. Freuda). Dle této teorie může ztráta objektu (zde možno aplikovat na ztrátu např. určité osoby, určité věci) přecházet do problému samotného vyjádření, ve ztrátu vlastního vyjadřovacího hlasu, resp. ve ztrátu vlastní identity.

Aplikace této určité přínosné teze by mohla být doplněna také dalšími pokračovateli výše uvedeného psychologa jako např. J. Delay, J. Laplanche, J. R. Richard, Ch. Mauron, aj. Tito autoři se zabývají problémem logiky v podvědomí a studiem asociací myšlenek, metafor a mýtů, jejichž celkový soubor může tvořit rejstřík emotivních tedy emocionálních projevů, zatímco „vědomě“ vyjádřené formulace jsou zaměřeny především na formální aspekt textu. V

V souvislosti s Freudovou teorií (el trabajo de duelo) a extratextuální realitou je zajímavé tvrzení, že „la alegoría es considerada como la expresión estética de la derrota política – no lo es por la necesidad de escapar a un censor... sino porque las imágenes petrificadas de las ruinas, en su inmanencia, conllevan la única posibilidad de narrar la derrota... (p. 72). Alegorie má často charakter hádanky, která chce symbolizovat více vlastností abstraktního pojmu a má minimálně dva denotáty se stejnou potenciální platností. Proč chtějí autoři s touto estetickou tendencí pokračovat i v jiných podmínkách, stejně jako Roffé používá složitou narativní techniku či Tizón aj. mystické symboly, přestože vlivem ztráty objektu (viz výše) dochází k trivializaci jazyka? Přitom diskurs např. Reiny Roffé je charakterizován jako avantgardní, s komplikovanou vypravěcí strukturou, komplikovanou diegetickou perspektivou subjektu, metatextovostí atd. (s. 85, 86...)

Nabízí se zde opravdu posun lingvistického systému do oblasti „jinakosti“ z důvodu traumatu slovního? Je pravda, že od publikace Freudovy teorie uběhlo již dosti času, vývoj

tzv. objektních vztahů se formuloval rovněž na základě dalších složek a psychických aspektů. Zde by bylo záhodno uvést např. posun vývojových teorií předložených britskou či americkou psychoanalytickou školou. Pocit frustrovaného vědomí se přímo dotýká lidí v nuceném exilu.

Daniel Nemrava se v rámci dané problematiky argentinské prózy ztotožnil s teoretickými prameny, využil poznatky již prověřené mnohými literárními kritiky jako např. vnímání prostoru v díle J. L. Borgese, závěry teoretiků jako jsou G. Lukács, T. Todorov, M. Eliade, S. Freud, M. Foucault, zároveň však teoretické poznatky aktualizoval (např. Beatriz Sarlo, Graciela Scheines, Edward Said, Carlos Mainer, K. Kohút, Rodolfo Schweizer aj. Prokázal dobrou orientaci v rámci literární teorie, schopnost aplikovat teoretické závěry na analyzovaná díla a předložit logicky formulované závěry. V práci se využívají převážně španělsky editované prameny, knižní či časopisecké zdroje jsou doplněné webovými zdroji.

Uspořádání kapitol je vždy diskutabilní, nicméně v rámci formulovaných cílů je funkční a využití interdisciplinární metodologie komplexní a adekvátní. Teoretické východisko pak slouží doktorandovi k analýze vybraných děl tří argentinských autorů, z nichž Daniel Moyano již zemřel, Reina Roffé žije v Buenos Aires a Héctor Tizón se podle stručné biografie v závěru práce vrátil z exilu ze Španělska. Jaké kritérium bylo při výběru děl užito?

Nemrava v příloze rovněž uvedl stručné biografické portréty vybraných autorů. Kromě Tizóna se tak nabízí otázka do jaké míry vycházel z vlastní exilové zkušenosti či zkušenosti rodinných příslušníků, příp. i další podrobnosti. A dále, kromě uvedených děl rozvíjí jejich ostatní tvorba vnitřní premisy jako je tomu např. u Héctora Tizona, přesvědčeného, že „la obra es nuestra metáfora del mundo“ (jeho slova na konferenci v Jérez de la Frontera, 5.10.2005).

Jazykové zpracování textu je na velmi dobré úrovni, grafická úprava práce je v souladu s požadovanými normami. Nedostatky se objevují při počítačovém zpracování navazujících stránek, kdy se opakují části textu na následující straně např. na s. 55-56, 59-60, 74-75, 78-79, 82-83, 93-94. Občas se objeví gramatická neshoda (la diferentes ideologías, p. 35; estos espacio, p. 44, protege sus trauma, p. 100), stejně jako se občas setkáme s drobnými ortografickými prohřešky (Vaplaraíso, 62; descomposisión, 64; utilitzaremos, 86) a nesrozumitelným textem např. na s. 82 – el ficción al...

Dle mého názoru jsou uvedené výtky vzhledem k celkovému přínosu práce omluvitelné a doporučuji práci k obhajobě.

Doc. Eduard Krč
FF UP v Olomouci, kat. romanistiky

V Olomouci dne 20. 6. 09